

SYLWETKI NAUKOWE

DOI: 10.31648/an.7852

BADANIA NAD WSPÓŁCZESNĄ DRAMATURGIĄ ROSYJSKĄ WALENTEGO PIŁATA (1946-2022)

STUDIES ON CONTEMPORARY RUSSIAN DRAMATURGY WALENTY PIŁAT (1946-2022)

Iwona Anna NDiaye

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3881-0474>

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie / University Warmia and Mazury in Olsztyn

e-mail: anna.ndiaye@uwm.edu.pl

Keywords: Walenty Piłat, Russian Dramaturgy, Russian Studies

Abstract: The article presents the profile of the Polish researcher Walenty Piłat – a respected expert in Russian dramaturgy. The literary output devoted to contemporary Russian drama is in the center of attention. Among the rich galaxy of Russian authors, one of the most important places in the literary output of W. Piłat is occupied by dramatists such as Aleksandr Vampilov, Nikolai Kolada, Ludmila Pietrushevskaja and others. The author presents the most important publications of W. Piłat, including the monographs: *The work of Aleksandr Vampilov. Problems of Poetics* (1986), *Contemporary Russian dramaturgy. The eighties* (1995), *On the threshold of the twenty-first century. Sketches on Contemporary Russian Drama* (2000).

4 maja 2022 roku zmarł prof. zw. dr hab. Walenty Piłat – współtwórca olsztyńskiej rusycystyki. Walenty Piłat całe swoje życie naukowe związał z olsztyńskim środowiskiem naukowym. W 1971 roku, po ukończeniu studiów filologicznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zamieszkał w Olsztynie i przez dwa lata pracował w szkole średniej. W 1973 roku został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Filologii Rosyjskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej. Dwa lata później został doktorantem w Instytucie

Slawistyki PAN i pod kierunkiem prof. Bazylego Białokozowicza roku obronił pracę doktorską pt. *Współczesna rosyjska proza wiejska 1965-1975* (Warszawa 1981). Obrona pracy habilitacyjnej odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim w 1986 roku. W 1990 roku otrzymał tytuł profesora uczelnianego, w 1996 – tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 2000 roku – tytuł profesora zwyczajnego¹.

Począwszy od lat 80. XX wieku W. Piłat kształtował oblicze olsztyńskiej rusycystyki. Jako dziekan Wydziału Humanistycznego WSP, dyrektor Instytutu Słowiańszczyzny Wschodniej i Instytutu Neofilologii oraz kierownik Katedry Filologii Rosyjskiej i Zakładu Literatur Wschodniosłowiańskich wychował wielu następców. Pod jego kierunkiem napisano i obroniono pięć prac doktorskich w dziedzinie nauk humanistycznych, których autorami byli także olsztyńscy badacze: Irena Chowańska, Iwona NDiaye, Izabella Siemianowska, Jarosław Strycharski. Do wieloletnich współpracowników W. Piłata należało wielu badaczy, którzy wnieśli swój wkład w rozwój polskiej rusycystyki, w tym m.in. Albert Bartoszewicz, Iryna Betko, Wiera Bielousowa, Alla Kamalova, Ewa Nikadem-Malinowska, Leontij Mironiuk, Joanna Orzechowska, Helena Pociechina, Irena Rudziewicz, a także pisząca te słowa.

W. Piłat był inicjatorem współpracy z Bałtyckim Uniwersytetem Federalnym im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie. Osiągnięcia naukowe i zasługi Pana Profesora dla rozwoju współpracy polsko-rosyjskiej doceniła Rada Naukowa Uniwersytetu w Kaliningradzie, nadając Profesorowi 25 lutego 2008 roku tytuł doktora honoris causa:

Od ponad ćwierć wieku profesor aktywnie współpracował z Bałtyckim Uniwersytetem Federalnym im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie (dawniej Państwowy Uniwersytet Kaliningradzki). Był jednym z inicjatorów i organizatorów współpracy naukowej i dydaktycznej między uniwersytetami w Kaliningradzie i Olsztynie. Jest uważany za jednego z twórców (obok prof. Alberta Bartoszewicza) polonistyki na Wydziale Filologiczno-Dziennikarskim [Orzechowska 2017, 23].

Walenty Piłat był badaczem cenionym i rozpoznawalnym zarówno w Polsce, jak i w Rosji. W związku z przedwczesnym odejściem Profesora z najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce oraz z Kaliningradu na adres olsztyńskiej jednostki napłynęły słowa głębokiego żalu i smutku. Listy kondolencyjne skierowali m.in. Jolanta Brzykcy, Joanna Mianowska, Andrzej Sitarski, Halina Waszkielewicz. Spośród licznie nadesłanych przywołajmy symboliczne słowa pożegnania Franciszka Apanowicza, emerytowanego profesora Uniwersytetu Gdańskiego: „Teraz została nam dobra pamięć o Nim i jego znakomite prace naukowe, które, jestem o tym przekonany, będą przez dziesięciolecia służyć przyszłym studentom nie tylko Państwa uczelni oraz wielu naukowcom” [Korespondencja służbowa, 2022].

¹ Więcej na temat najważniejszych faktów z życia naukowego prof. W. Piłata zob. [Nawacka 2017, 203–215; *Szkice slawistyczne...* 2017, 9-23].

Przez wiele lat Walenty Piłat pozostawał kluczową postacią literaturoznawstwa wschodniosłowiańskiego w Polsce. Wyniki swoich badań prezentował na międzynarodowych konferencjach naukowych w Polsce, Rosji i na Litwie. Jako wybitny znawca współczesnej dramaturgii rosyjskiej był zapraszany na międzynarodowe kongresy i konferencje, w tym na kongres MAPRIAL w Budapeszcie (1986) i Moskwie (1990), kongres Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów w Mińsku, na liczne konferencje organizowane w Moskwie, Rydze, Mińsku czy Kaliningradzie. Profesor był honorowym gościem i uczestnikiem obrad plenarnych konferencji krajowych: w Warszawie, Poznaniu, Zielonej Górze, Krakowie, Gdańsku, Toruniu, Białymstoku.

Walenty Piłat jest autorem cenionych opracowań z zakresu współczesnej dramaturgii rosyjskiej. Poświęcił tej problematyce trzy monografie oraz kilkadziesiąt artykułów i rozpraw naukowych. Jego prace były publikowane w prestiżowych czasopismach w Polsce („Miesięcznik Literacki”, „Język Rosyjski”, „Przegląd Rusycystyczny”, „Przegląd Humanistyczny”, „Slavia Orientalis”, „Acta Polono-Ruthenica”), Rosji („Реферативный журнал”, „Вестник Московского университета”, „Русская литература”), na Litwie („Metai”), Białorusi („Контакты и диалоги”) i w Ukrainie („Наше слово”) i in.

Zasadniczą motywacją do podjęcia wszechstronnych badań nad dramaturgią rosyjską była chęć popularyzowania twórczości mało znanej w Polsce. Rosyjskie sztuki regularnie gościły na scenach teatrów w krajach Europy Zachodniej i USA. Od drugiej połowy XX wieku dorobek dramaturgiczny zdobywał również uznanie w Polsce, chociaż trzeba podkreślić nie bez trudności, o czym niejednokrotnie pisał W. Piłat, który odkrywał polskiemu odbiorcy wiele indywidualności rosyjskiego teatru. Bogata galeria twórców obejmuje kilka pokoleń dramaturgów. Szczególnym zainteresowaniem badacza cieszyli się ci pisarze, którzy rejestrowali fakty rzeczywistości, a na ich podstawie tworzyli własną wizję świata. W centrum Jego uwagi pozostaje pisarstwo różnicowane wewnętrznie, niebanalne pod względem problemowym, co niejednokrotnie skłaniało krytyków w Rosji do wypowiedzania skrajnie przeciwstawnych opinii.

Powyższy krąg badawczy przyciągał uwagę Profesora z uwagi na fakt różnicowania pokoleniowego, tematycznego, formalnego i gatunkowego. Odrębne studia objęły twórczość dramaturgów, którzy nie poddają się jednoznacznej ocenie (Włodzimierz Arro, Jewgienij Griszkowiec, Nikołaj Kolada, Ludmiła Pietruszewska, Nina Sadur, Aleksandr Wampiłow, Aleksandr Wołodin i in.). Odkrywał również mało znane nazwiska, jak Jelena Gremina, Oleg Juriew, Jordan Radiczkow, Michał Ugarow, Aleksander Sieplarski i in. Spośród bogatej plejady rosyjskich twórców jedno z najważniejszych miejsc w literaturoznawczym dorobku W. Piłata zajmuje dramaturg Aleksandr Wampiłow (1937-1972), autor sztuk podejmujących problemy konformizmu i kompromisów moralnych. Uzasadniając swoje zainteresowania badawcze tą sylwetką literacką, Profesor stwierdzał:

Twórczość Aleksandra Wapiłowa (...) chociaż niewielka ilościowo, wywarła jednak znaczący wpływ na rozwój współczesnej dramaturgii radzieckiej. Plasując się w procesie historyczno-literackim lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, jego dorobek dramaturgiczny wniósł wiele nowych wartości problemowych, a także zdecydowanie wyróżnił się pod względem środków artystycznego wyrazu [Piłat 1986, 153].

W rozprawie naukowej pt. *Twórczość Aleksandra Wapiłowa. Z zagadnień poetyki* (Olsztyn 1986) ukazuje niezwykle interesujący obraz całości dokonań twórczych rosyjskiego pisarza, którego utwory inspirują do poszukiwania nowych kontekstów interpretacyjnych, odsłaniania głębszych warstw znaczeń metaforycznych i symbolicznych, ukrywających się na różnych poziomach jego tekstów. Na podstawie przesłanek metodologicznych polskiej i rosyjskiej teorii dramatu W. Piłat podjął próbę analizy poetyki i problematyki najważniejszych sztuk A. Wapiłowa. Autor formułuje tezę, iż rosyjski dramaturg stworzył dzieła, które z biegiem czasu nie tylko nie straciły swojej wartości, lecz także, wręcz przeciwnie, zajęły znaczące miejsce w ogólnym procesie historyczno-literackim:

Autor wkroczył do dramaturgii rosyjskiej w momencie, kiedy dominującym gatunkiem scenicznym był dramat publicystyczny czy socjologiczno-produkcyjny, a zatem proponowany przez twórcę model tekstu, ukierunkowany na analizę psychologiczną postaci, liryzację czy poetyzację ukazywanej rzeczywistości, silnie zaznaczający się egzystencjalizm, wynikający zapewne z fascynacji twórczością Jeana Paula Sartre'a i Alberta Camusa, a także ciężenie ku estetyce absurdistycznej spod znaku Eugene'a Ionesco i Samuela Becketta (ich teksty dotarły do Rosji dopiero w latach 60. XX wieku) i uwydatniający tak częsty w dramaturgii rosyjskiej temat gry i maski przyjmowany był z wielką niepewnością [Piłat 1986, 6].

Jak podkreśla Profesor, fenomen tej dramaturgii polega na tym, że A. Wapiłow – mimo młodego wieku i niewielkiego literackiego doświadczenia – stał się ważnym ogniwem dramaturgii lat 70. i 80.:

(...) Wapiłow zdołał uchwycić istotne i ważne procesy, zachodzące w rzeczywistości radzieckiej; powiedział wiele uniwersalnych prawd o człowieku. Wykorzystując doświadczenie wielkich poprzedników: Mikołaja Gogola, Antoniego Czechowa, Leonida Leonowa, stworzył dzieła oryginalne i wartościowe [Piłat 1986, 6].

W ramach serii „Studia i Materiały WSP w Olsztynie” ukazała się monografia *Współczesna dramaturgia rosyjska. Lata osiemdziesiąte* (Olsztyn 1995), w której W. Piłat skoncentrował się na dramaturgii „nowej fali”. Proces swoistej odnowy współczesnej dramaturgii analizowany jest w kontekście przełomowego okresu w życiu politycznym, społecznym i kulturalnym Rosji, jakim był okres „pieriestrojki” i „głasności”. Zdaniem Autora, istotny wpływ na kształt zjawisk literackich w Rosji wywarły okoliczności polityczne:

(...) upadek Związku Radzieckiego niewątpliwie przyśpieszył także pewne procesy w literaturze, stworzył całkowicie nowe odniesienia w życiu kulturalnym Rosji. (...) Mimo trudnej sytuacji społeczno-politycznej, dramaturgia i teatr rosyjski.

Jak zawsze zresztą, wciąż starają się w tym skomplikowanym układzie nie tylko znaleźć swoje miejsce, ale i wypowiedzieć się pełnym głosem na temat tego, co się obecnie w Rosji dzieje [Piłat 1995, 141].

Utwory współczesnych dramaturgów – zdaniem Badacza – nie poddają się jednoznacznym klasyfikacjom i ocenom. Spośród tzw. dramaturgii kobiecej w centrum uwagi Profesora Piłata pozostaje twórczość Ludmiły Pietruszewskiej, Niny Sadur, Marii Arbatowej, Ałły Sokołowej, Ludmiły Razumowskiej, Olgi Kuczki. Obraz ten dopełnia twórczość przedstawicieli emigracji rosyjskiej II fali – Aleksandra Solżenicyna, Warłama Szalamowa, Władimira Maksimowa, Władimira Aksionowa.

Do najważniejszych tendencji w rozwoju ówczesnej dramaturgii rosyjskiej należały: wzrost znaczenia tzw. dramatu psychologicznego, tendencja do szerokiego, epickiego przedstawiania rzeczywistości (szeroka panorama zdarzeń, rozbudowane didaskalia, dość duża liczba występujących postaci, swoista interwencja „narratora” w świat przedstawiony), liryzacja świata przedstawionego (zderzenia skoncentrowane głównie na psychice bohaterów, ograniczona przestrzeń działania, postaci niejednoznaczne pod względem charakterów, swojego rodzaju autoanaliza psychologiczna, cała zaś rzeczywistość często upoetyzowana) [Piłat 1995, 10-13].

Monografia *Na progu XXI wieku. Szkice o współczesnej dramaturgii rosyjskiej* (Olsztyn 1999) z jednej strony stanowi kontynuację dotychczasowych badań, z drugiej – jest próbą usystematyzowania rosyjskiej dramaturgii lat 90. W. Piłat przedstawia szerokie spojrzenie na złożony proces literacki w Rosji, wskazując poszczególne etapy rozwoju współczesnej dramaturgii rosyjskiej, ilustrując je twórczością wybranych autorów. „Nową falę” dramaturgii rosyjskiej tego okresu Autor charakteryzował jako zjawisko niezwykle zróżnicowane, zarówno pod względem treści, jak i formy. Poza interesującymi sztukami dramaturgów starszego pokolenia (Wiktor Rozow, Leonid Zorin, Emil Bragiński) omówił utwory młodszej generacji twórców, które cechował ferment estetyczny, charakterystyczny dla okresu przełomu i kształtowania się nowych uwarunkowań społeczno-kulturowych w dzisiejszej Rosji. Analiza przeprowadzona przez W. Piłata we wspomnianych monografiach obejmuje takie zagadnienia problemowe jak poetyka, ideowo-filozoficzne sensory, typ bohatera. Interpretacja poszczególnych utworów uwzględnia funkcjonujące w nich układy przestrzenne, kategorie strukturalne utworów (czas, przestrzeń, bohaterowie), złożone sensory ideologiczne i układy temporalno-przestrzenne.

Warto podkreślić fakt, iż książki Profesora odzwierciedlają aktualne ustalenia krytyczne i literaturoznawcze, a także utrwalają Jego doświadczenie życiowe – wielokrotnie wyjeżdżał do Moskwy i Kaliningradu, gdzie miał okazję osobiście poznać przedstawicieli ówczesnego życia literackiego. Pozwoliło to w późniejszych pracach, poświęconych sylwetkom współczesnych dramaturgów, uwzględnić wypowiedzi ich bliskich znajomych i przyjaciół oraz samych pisarzy.

Niezwykle interesujące były spotkania z Olgą Wampilow – żoną pisarza, z Jeleną Jakuszkina – kierownikiem literackim Teatru im. Jermołowej w Moskwie, a także Panią Profesor Natellą Baszyndżagoną z Instytutu Wiedzy o Sztuce w Moskwie, z pracownikami Wszechrosyjskiego Towarzystwa Teatralnego, radzieckimi krytykami, aktorami i reżyserami, którzy w swojej artystycznej działalności zajmowali się twórczością Wampilowa [Piłat 1986, 14].

Na zakończenie warto podkreślić znaczenie dorobku W. Piłata w procesie recepcji dramaturgii rosyjskiej w Polsce. Twórczość dramaturgiczna najważniejszych rosyjskich twórców doczekała się wielu interesujących opracowań naukowych i popularnonaukowych. Jednak twórczość ta wciąż nie była szerzej znana, a ich dorobek był słabo rozpoznany na gruncie naukowym. Jak słusznie zauważa Halina Mazurek, to właśnie w pracach Profesora po raz pierwszy pojawiały się nazwiska takich dramaturgów jak Nikołaj Kolada czy Aleksandr Wampilow, niegdyś mało znanych, a obecnie powszechnie uznanych i docenianych również za granicą [Mazurek 2002, 15].

Dorobek literaturoznawczy W. Piłata zyskał wysoką ocenę prac nie tylko przedstawicieli środowisk akademickich w Polsce, lecz także w Rosji. Natalia Lichina, profesor Bałtyckiego Uniwersytetu w Kaliningradzie, podkreśla:

Будучи русским филологом, работая в Калининградском университете, я много лет с интересом наблюдаю за научными изысканиями проф. В. Пилата и могу с уверенностью утверждать, что он является несомненным научным авторитетом в исследовании новейшей российской драматургии. Должна признать, что исследование новейших литературных явлений – это весьма сложная проблема (отсутствует так называемая временная перспектива, невозможно сослаться на большие авторитеты, существует риск „создать мнение”), поэтому тем более ценны утверждения проф. Пилата в отношении нашей современной драматургии. Ценны они прежде всего потому, что точно передают специфику творческих поисков многих современных российских драматургов, объективно и сдержанно относятся к авторам, обласканным когда-то советской властью, но талантливым Лихина [Лихина 1999, 30].

W tym czasie, gdy powstawały najważniejsze opracowania Profesora, głosy o dramaturgii rosyjskiej w Polsce były stosunkowo nieliczne. Z uwagi na różne niesprzyjające okoliczności sztuki wielu rosyjskich dramaturgów nie gościły na scenach polskich teatrów, o czym z żalem konstatował uczony: „Wielka to szkoda, bowiem i w tym względzie nastał czas na zmianę i przełamywanie stereotypów. Bez znajomości życia duchowego naszych sąsiadów nie można kształtować dobrych z nimi kontaktów” [Piłat 1995]. Wezwanie W. Piłata nabiera nowego wymiaru w obliczu aktualnej politycznej rzeczywistości, która nastąpiła w wyniku agresji zbrojnej Rosji na Ukrainę, rozpoczętej 24 lutego 2022 roku.

Spis oryginalnych publikacji prof. zw. dr. hab. Walentego Piłata

Monografie

Twórczość Aleksandra Wampiłowa. Z zagadnień poetyki. Olsztyn 1986, ss. 188.

Współczesna dramaturgia rosyjska. Lata osiemdziesiąte. Olsztyn 1995, ss. 159.

Na progu XXI wieku. Szkice o współczesnej dramaturgii rosyjskiej. Olsztyn 2000, ss. 192.

Artykuły naukowe

Szołochow i twórczość Anatolija Iwanowa. „Przegląd Humanistyczny” 1975, nr 11.

Problematyka moralna w twórczości Wasilija Biełowa. „Przegląd Humanistyczny” 1976, nr 8.

Z zagadnień twórczości W. Owieczkina, G. Trojepolskiego i J. Dorosza. „Przegląd Humanistyczny” 1976, nr 7.

O prozie Wiktora Lichonosowa. Z zagadnień kompozycji. „Slavia Orientalis” 1977, nr 3.

W kręgu twórczych inspiracji Iwana Bunina (Z zagadnień twórczości W. Biełowa, W. Lichonosowa i W. Szugajewa). W: *Prace Rusycystyczne.* Red. Oksman G., Witkowska H. Olsztyn 1980.

Polskie motywy w twórczości Wiktora Astafiewa i Siergieja Krutilina. „Język Rosyjski” 1981, nr 4.

Humanistyczny sens twórczości Walentina Rasputina. „Język Rosyjski” 1982, nr 4.

Postulaty i ustalenia radzieckiej krytyki lat 60. wobec prozy o tematyce wiejskiej. W: *Prace Rusycystyczne.* Red. Oksman G., Witkowska H. Olsztyn 1982.

Koncepcja człowieka i przyrody we współczesnej rosyjskiej prozie radzieckiej o tematyce wiejskiej. „Studia i Materiały. Filologia Rosyjska” 1983, nr 1.

Współczesna rosyjska proza radziecka o tematyce wiejskiej (Tendencje rozwojowe. Problematyka. Poetyka). „Slavia Orientalis” 1983, nr 1–2.

Iluzja narracji mówionej w opowieści Wasilija Biełowa „Kluchy wotogodzkie”. „Studia i Materiały. Filologia Rosyjska” 1984, nr 2.

„Nowa fala” we współczesnej dramaturgii radzieckiej. „Miesięcznik Literacki” 1984, nr 7.

Radziecka sztuka produkcyjna lat 70. na polskich scenach. „Literatura Radziecka” 1984, nr 5.

Twórczość Wasilija Biełowa w polskiej opinii literackiej. „Literatura Radziecka” 1984, nr 5.

Dialog w jednoaktówkach Aleksandra Wampiłowa. „Slavia Orientalis” 1985, nr 1–2.

Didaskalia w dramatach Aleksandra Wampiłowa. „Studia i Materiały. Filologia Rosyjska” 1985, nr 4.

Dramaturgia Aleksandra Wampiłowa w Polsce. „Literatura Radziecka” 1985, nr 7.

Dramaturgia Aleksandra Wampiłowa w polskiej krytyce teatralnej. „Język Rosyjski” 1985, nr 3.

Dramaturgia Włodzimierza Arro. Zarys problematyki. „Przegląd Rusycystyczny” 1985, nr 1–2.

Organizacja stosunków czasowo-przestrzennych w dramatach Aleksandra Wampiłowa. „Slavia Orientalis” 1985, nr 3–4.

Dwa spektakle Marka Okopińskiego. „Literatura Radziecka” 1986, nr 7.

Kilka uwag o współczesnej dramaturgii radzieckiej. „Język Rosyjski” 1986, nr 1.

Twórczość Aleksandra Wampiłowa w kontekście dramaturgii radzieckiej lat 60. i 70. „Slavia Orientalis” 1986, nr 1.

Koncepcja człowieka w dramatach Aleksandra Wampiłowa. „Język Rosyjski” 1987, nr 1.

Tradycja i współczesność. O dwóch inscenizacjach „Wiśniowego sadu” A. Czechowa. „Literatura Radziecka” 1987, nr 8.

Współczesny radziecki dramat publicystyczny. „Język Rosyjski” 1987, nr 5.

Elementy ludowej metaforyki w dramatach Jordana Radiczkowa i Aleksandra Wołodina. W: *Z polskich studiów slawistycznych.* Seria VII: Językoznawstwo. Prace na X Międzynarodowy Kongres Slawistów w Sofii w 1988. Red. Basara J. Warszawa 1988.

Literatura rosyjska i radziecka na łamach czasopisma „Język Rosyjski”. „Literatura Radziecka” 1988, nr 8.

Michaiła Szatrowa interpretacja historii. „Język Rosyjski” 1988, nr 5.

Motyw „tragicznego błazna” w sztuce A. Czechowa „Iwanow” i w dramacie Wampiłowa „Polowanie na kaczki”. „Slavia Orientalis” 1988, nr 1.

Dramaturgia Michaiła Szatrowa. Zarys problematyki. „Studia i Materiały” (Olsztyn) 1989, nr 10.

Motyw gry w sztukach Aleksandra Wampiłowa. „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej” 1989, t. 15.

Polska prapremiera dramatu W. Arrio „Spójrzcie kto do nas zawitał”. „Literatura Radziecka” 1989, nr 2.

Problematyka prozy Aleksandra Wampiłowa. „Język Rosyjski” 1989, nr 3.

Współczesna dramaturgia radziecka – teraźniejszość i perspektywy rozwojowe. „Slavia Orientalis” 1989, nr 1–2.

Współczesna „kobieca” dramaturgia radziecka. „Język Rosyjski” 1989, nr 5.

Z problemów dramaturgii Michaiła Worfołomiejewa. „Język Rosyjski” 1989, nr 1.

Z zagadnień dramaturgii Aleksandra Wołodina lat 80. „Studia i Materiały” (Olsztyn) 1989, nr 12.

Humanistyczny aspekt najnowszej dramaturgii radzieckiej. „Język Rosyjski” 1990, nr 2–3.

Literatura i „pieriestrojka”. O najnowszej dramaturgii radzieckiej. „Język Rosyjski” 1990, nr 1.

Świat poetycki dramatów Ludmiły Pietruszewskiej. „Studia i Materiały” (Olsztyn) 1990, nr 20.

W stronę teatru metaforycznego. Dramaturgia Niny Sadur. „Język Rosyjski” 1990, nr 5.

Struktura konfliktu w dramacie „Mindaugas” Justinasa Marcinkevičiusa. W: *W kręgu kultury litewskiej.* Red. Piłat W. Olsztyn 1991.

Współczesna dramaturgia radziecka – od dokumentu do groteski. „Przegląd Humanistyczny” 1991, nr 1.

Жанровые особенности современной советской одноактной пьесы. W: *Автор. Жанр. Сюжет.* Ред. Грешных В.И. Калининград 1991.

Powroty literackie. Kilka uwag o dramacie „Kto się boi Roy a Bradbury” W. Maksimowa. „Studia i Materiały” 1992, nr 41.

O roli zdarzenia dramatycznego w twórczości Aleksandra Wampilowa. „Przegląd Rusycystyczny” 1993, nr 3–4.

W świecie obozowej „normalności”. O specyfice artystycznej dramatu „Anna Iwanowna” Warłama Szalamowa. „Studia i Materiały” 1993, nr 48.

Z perspektywy emigracji. Dramaturgia Aleksandra Sołżenicyna, Władimira Wojnowicza i Władimira Maksimowa. „Języki Obce” 1993, nr 2.

Demitologizacja rzeczywistości, czyli o najnowszej dramaturgii rosyjskiej. „Przegląd Rusycystyczny” 1994, nr 3–4.

Franciszek Bohuszewicz jako prekursor nowej literatury białoruskiej. „Biuletyn Naukowy” 1994, nr 1.

O specyfice świata przedstawionego w dramatach Aleksieja Dudariewa. W: *W kręgu kultury białoruskiej.* Red. Piłat W. Olsztyn 1994.

Tekst literacki w nauczaniu języków obcych. O dramatach Josifa Brodskiego. „Języki Obce” 1994, nr 2.

Nauczanie języków obcych w Estonii. „Języki Obce w Szkole” 1995, nr 6.

450-lecie Albertyny. „Borussia” 1995, nr 10.

Ostatnie sztuki Aleksieja Arbuzowa. Zarys problematyki. „Przegląd Rusycystyczny” 1995, nr 1.

Nikołaja Kolady „ekstrawagancje” w najnowszej dramaturgii rosyjskiej. „Przegląd Rusycystyczny” 1995, nr 3–4.

Czy rzeczywistość rosyjskie „kwiaty zła?” Kilka uwag o rosyjskiej dramaturgii „Innej”. „Zeszyty Naukowe WSP w Olsztynie” 1995, nr 1.

Polszcza i uschodniaja Sławianszczyna: kulturnaje pamieźża. „Hołas Radzimy” 1995, nr 49.

O specyfice artystycznej folkloru białoruskiego na Wileńszczyźnie w dwudziestoleciu międzywojennym (miejsowości Rukojnie i Kosina Wielka). „Acta Polono-Ruthenica” 1966, t. 1.

Проблемные и художественные особенности драматургии Виктора Розова 80-х гг. W: *Художественное мышление в литературе XVIII–XX вв. Сборник научных трудов.* Ред. Грешных В.И. Калининград 1996.

Przezwyciężanie uprzedzeń. Kilka uwag o funkcjonowaniu dramaturgii polskiej w życiu teatralnym Rosji. „Acta Polono-Ruthenica” 1997, t. 2.

U polskich bielarusistów „Acta Polono-Ruthenica”. „Hołas Radzimy” 1997, nr 41 (2547).

Postmodernizm w najnowszej dramaturgii rosyjskie. W: *Studia Rossica V.* Red. Skruna W. Warszawa 1997.

Białorutenika olsztyńskie. „Termapiły” 1998, nr 1.

Kulturoznawcza rola folkloru białoruskiego na Wileńszczyźnie w dwudziestoleciu międzywojennym. W: *Folklor i pogranicza.* Red. Staniszewski A., Tarnowska B. Olsztyn 1998.

„Штоб камні могли заплакаць” (Введение) Адам Мицкевич. Слышу зов жизни. Стихи на польском и русском языках в переводе Р. Алимпиевой. Калининград 1998.

Николай Коляда: Драматургия „промежутка” или художественный взгляд в будущее? „Балтийский филологический курьер” 2000, nr 1.

Jewgienij Griszkowicz – dramaturg, reżyser, czy twórca teatralny. „Przegląd Rusycystyczny” 2001, nr 2.

Działalność kulturalno-oświatowa we wsiach polsko-białoruskich Wileńszczyzny w dwudziestoleciu międzywojennym. „Termopily” 2002, nr 6.

Funkcjonowanie motywów biblijnych w najnowszej dramaturgii rosyjskiej. „Przegląd Rusycystyczny” 2002, nr 4.

„Szkoła” Nikołaja Kolady. O dramaturgii Olega Bogajewa i Wasilija Sigariewa. W: *Dawna a nowa Rosja (z doświadczeń transformacji ustrojowej).* Red. Jankowski R., Kasparek N. Warszawa 2002.

„Komunalka” jako obraz archetypowy w najnowszej dramaturgii rosyjskiej. W: *Studia Wschodniostowiańskie*, t. 5, Białystok 2005.

Obraz nowego Rosjanina w najnowszej dramaturgii rosyjskiej (z uwzględnieniem postrzegania europejskości). W: *Europa a Rosja. Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość.* Red. Gancewski J., Sobczak J. Elbląg 2005.

В орбите творческих влияний Николая Коляды. „Балтийский филологический курьер” 2005, no 5.

Мотив „трагического шума” в пьесе Александра Вампилова „Утиная охота”. W: *Русская литература в XX веке. Имена, проблемы, культурный диалог.* Ред. Рыбальченко Т.Л. Томск 2009.

Бинарная оппозиция белого и черного в новейшей русской драматургии (новые модели действительности). W: *Модели в современной науке. Единство и многообразие. Сборник научных трудов.* Ред. Ваулина С.С., Грешных В.И. Калининград 2010.

Akceptacja czy negacja postradzieckiej rzeczywistości. Kilka uwag o współczesnej dramaturgii rosyjskiej. W: *Literatura i kultura rosyjska w metropolii i na emigracji.* Ped. Wegnerska-Ptaszkiewicz B., Wójcicka U. Toruń 2011.

Współczesna dramaturgia rosyjska w polskich badaniach slawistycznych. W: *Studia Rossica*, t. XXII: *Polska – Rosja: dialog kultur: tom poświęcony pamięci profesor Jeleny Cybienko.* Red. Wołodźko-Butkiewicz A., Łucewicz L. Warszawa 2012.

Современная русская драматургия как способ межкультурной коммуникации. W: *Коммуникация как предмет междисциплинарных исследований. Сборник научных трудов: в 2 ч.* Red. Ваулина С. Калининград 2012.

Od „nowego realizmu” ku poszukiwaniom awangardowym. Kilka uwag o współczesnej dramaturgii rosyjskiej. „Folia Litteraria Rossica. Zeszyt specjalny”. Red. Główko O., Leyko M. Łódź 2013.

Współczesna dramaturgia rosyjska wobec transformacji ustrojowych. „Heteroglossia. Studia Kulturoznawczo-Filologiczne” 2013, nr 3.

Funkcja i znaczenie dla filologii nadbałtyckich czasopisma „Балтийский филологический курьер”. „Heteroglossia. Studia Kulturoznawczo-Filologiczne” 2014, nr 4.

Jeszcze o „szkole” Nikołaja Kolady. „Przegląd Rusycystyczny” 2015, nr 1.

Культурные параллели и польско – русские антинормы в свете научных исследований. „Interkultural Relations Society” 2015, nr 25.

Monodram we współczesnej dramaturgii rosyjskiej. „Acta Neophilologica” 2015, z 1.

Bibliografia

- Lihina N. [Лихина Н.] (rec.). *Walenty Piłat. Na progu XXI wieku: Szkice o współczesnej dramaturgii rosyjskiej. WSP w Olsztynie, 1999.* „Baltijskij filologičeskij kur'er” [„Балтийский филологический курьер”] 30: 29.
- Mazurek Halina. 2002. *Teatr, życie, gra. Studia o pisarstwie dramaturgicznym Nikołaja Kolady*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego,
- Nawacka Joanna. 2017. *Prof. zw. dr hba. Walenty Piłat.* „Acta Neophilologica” XIX(2): 203-215.
- Orzechowska Joanna. 2017. *Słowo o Jubilacie.* W: *Szkice slawistyczne. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Walentemu Piłatowi.* Red. NDiaye I.A. Olsztyn: Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej: 21–23.
- Piłat Walenty. 1986. *Twórczość Aleksandra Wampitowa. Z zagadnień poetyki.* Olsztyn: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Piłat Walenty. 1995. *Współczesna dramaturgia rosyjska. Lata osiemdziesiąte.* Olsztyn: Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Piłat Walenty. 2000. *Na progu XXI wieku. Szkice o współczesnej dramaturgii rosyjskiej.* Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
- Szkice slawistyczne. Księga jubileuszowa poświęcona Profesorowi Walentemu Piłatowi.* 2017. Red. NDiaye I.A. Olsztyn: Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej.

